

Kulturbürokrácia*)

A Vörös Ujság július 3-iki számában egy Kulturbürokrácia című cikk jelent meg, mely „dühöngő” szovjetbürokratizmussal vádolja meg a Közoktatástügyi Népbiztoságot. A nem éppen fegyvelmezett rendben felsorakoztatott vádpontok szerint különösen a propaganda szolgálatába sok nem-szocialista került, sőt kerültek olyanok is, akik egyenesen antiszociális elfogultságról tesznek tanúságot, igen sok alkalmazott propagandista pedig nem is szakember.

Nem ez az első eset, hogy olyan intézményt támadnak, amely az én vezetésem alatti áll. E támadások kivédésében, visszautasításában eddig, — azt hiszem, — a kellő nyugalmat tanusítottam, mert a kritikát, ha az nem egyszerű okvetetlenkedés, hanem logikus, jószándéku és adatokkal felszerelt hozzászólás, — nemcsak állam, de egyenesen várom és kérem. A Vö-

rös Ujság említett cikke azonban, fájdalom, nélkülözi a tárgyilagos kritikának ezeket az alapkellékeit, gondolatmenete zavaros, ellenmondásokban bővelkedő, a bizonyítástól, adatok, érvék felsorakoztatásától pedig egyenesen szuverén göggel tartózkodik.

A cikkirő véleménye szerint a felburjánzott kulturbürokráciának egyik legfőbb oka az, hogy a proletárállam sokkal nagyobb kulturumunkát akar végezni, mint végzett a burzsoáállam. A megállapítás helyes: a mi feladatunk csakugyan hasonlíthatatlanul szélesebb körű, mélyebb medrű és távolibb horizontok felé törő; de hogy ebből

miért következnek egy káros és emésztő bürokráciának a felburjánzása, azt még csak nem is sejteti a cikk. Ha így volna, akkor a megoldással magam ajánlkoznék. A megoldás tudnillik: *ne végezzünk nagyobb kulturumunkát, ha föltesszük, hogy ennek a nyomában, vagy ezzel kapcsolatban csupán az adminisztráció rákfenéjét tápláljuk.*

Adatok, címek, nevek nélkül kapom a cikkben a följelentést, hogy a propagandánál sok a *nem-szocialista*. Lehet, hogy így van. Nem is kutatom ennek az állításnak az igazságát, vagy helytelen voltát, mert nem indulhatok ki másból, mint abból a föltevésből, hogy elháríthatatlan szükségesség dolgozott közre, mikor ilyen munkásokat is beengedtek a propaganda irodájába. Beengedték pedig őket — s ezzel legyünk tisztában — a propaganda *adminisztrációjához* kezelő munkásnak, gépirónak, expedíciós munkásnak és csupa hasonló munkahelyre. Én boldog volnék, ha a szocialista nevelő munka már annyira áthatotta volna a proletártömegeket, hogy a dolgozók sorában minden mellényulás kizárt

dolog volna, ha bárhonnán vesszük a munkást, az kétségtelenül szocialista.

Amíg a leírekek átalakulása ily hiánytalan teljességgel be nem következett, de ezt megelőzően be következett az a helyzet, hogy munkáéhoz kell juttatnunk mindenkit, aki dolgozni akar, addig ilyen természetű munkáknál valamivel feljebb kell engednünk a sorompót s első sorban nem lelki és meggyőződésbeli kvalifikációt kell keresnünk, hanem szakértelmet, ügyességet, hozzáértést. Ezen a pontos, sajnós, ma még meg kell állanunk az amerikai bölcseleti utasításánál: Nem az a kérdés ki vagy, hanem, hogy *ami* vagy, az légy igazán. A *tudományos propagandánál* más az eset.

Állítom, hogy ehhez közel sem férközhet senki, akit csak rutinja, stílusa, alkalmazkodó képessége és nem őszinte és mély tudományos meggyőződése vinne oda. De a sok ezer gépiróval szemben ma még első sorban csupán a gépirás problémáit vehetjük föl és nem a világszemléletét, vagy a politikáét. Így van ez végig az összes hivatalokban. Törekvésünk, hogy ezeket a tévelygőket munkájuk mellett meggyőzzük és nem az, hogy munkátlansággal sujtunk olyan bűnért, amely nem az övék.

Nem ily kedélyes és ártatlan a cikkirónak ugyancsak csupaszon kivetelt az az állítása, hogy a propagandánál *antiszocialisták* is vannak, továbbá *nem-szakemberek*, tehát akik nem tudják jól elvégezni a *dogukat*. *Itt neveket kérek és adatokat*. A vizsgálat, melyet a cikkirő sürget, egy percig sem feg késni, ha tudom, milyen irányban, ki ellen indítsam meg. Végre is, egy névtelen cikkirő puszta állítására *antiszocialista* érzelmek gya-

V. Juli 6

nuja miatt nem indulhat vizsgálat egy egész osztálynak lelkiismeretes, jól bevált összes tagjai ellen.

Nem helyes, — mondja a cikk — hogy mindenkinek munkát akarnak adni, mert ebből következik, hogy tíz ember is lézeng olyan hivatalban, melyet egy ember könnyelműen elvégezhet. Ugy látszik, a cikkíró itt önmagával szórakozik kedélyesen. Fekállit egy tételt, mely a propagandával való semmiféle vonatkozásban sem állhat meg, hogy azután azt a tételt a következő bekezdésekben cáfolja, ráncigálja és agyonüsse. Mert a föltevését is a leghatározottabban visszautasítanám annak, hogy a közoktatásügyi népbiztosság olyan menedékhely volna, ahol csupa irgalomból, munkaalkalom és szükség nélkül embereket helyeznének el. Megállapítom, hogy aki ezt fölteszi, annak sejtelmé sincs a népbiztosság belső életéről, sem arról a munkáról, melyet a propaganda-osztály eddig végezett és amelynek elvégzésére a jövőben hivatott.

A cikkíró, miután rövid harminc sorban, nevek, érvek, adatok, bizonyítás nélkül ennyi vádat dob világgá, jellemző alaposzággal így kiált föl: Az általánosságban tartott szövegek helyett *így gondoljuk a harcot a bürokrácia ellen*. Tisztelettel kérdem: *hogyan?* Mi az az *így?* A bürokrácia egy szörnyű és veszedelmes nagy kigyó, amely ellen hadakoznak mindazóta, hogy adminisztráció van, azóta, hogy irodákból irányítják és látják el az emberek tömegét. A teljes megoldás a mai napig még senkinek nem sikerült.

Vajon higyjük-e, hogy végre megérkezett az a csodadoktor, aki valóban szolgálhat ennek a ször-

nyűségnek az orvosszerével, a ki könnyed gesztussal tenyéren prezentálja a megoldást, amelyre mi minden erőnk megfeszítésével, készülségünk, jó szándékunk és elszántságunk odaadásával eddig nem a teljes eredménnyel törekedtünk.

„Így gondoljuk a harcot!” Hogyan? Adatok érvek, meggyőző logika híjján szűkölködő harminc nyomtatott sorral? Harminc sorral, mely *vádol, apercussit, de nem bizonyít semmit?* Ez csakugyan egyszerű. Hogy erre előbb nem jöttek rá!

Végül pedig a következőket:

Ami az állami propaganda főosztályos személyzetét illeti, erre a propaganda csoport bizalmi testülete már megadta a választ. A többi osztályok nevében, — nem várva és nem is kérve a bizalmi testületek határozatát — a magam felelősségének átérzésében kijelentem:

A szocializmus állami propagandáját három csoport látja el. Mind a három csoportnak az élén tudományos munkálkodásban és szakmai szervezkedésben érdemeiket szerzett emberek állanak. A szabadoktatási csoport élén *Bresztovszky Ede* és *Rádi Sándor* elv-

társak, az ifjúmunkás csoport élén *Boros F. László* és *Rotbarth Irma*, a munkásegyletem csoportjának élén *Fogarasi Béla*.

Egyetlen kinevezés sem történt ezeknek az elvtársaknak az ajánlata, vagy előzetes meghallgatása nélkül. Egyetlen kinevezés sem történt, amelynek adminisztratív szükségességét előre meg nem állapítottuk volna. Nem tudom, van-e a cikkírónak a komoly szocialista munkálkodásban gyakorlata, de én azt látom, hogy az az eredmény, amit ezek a fáradságtalan elvtársak eddig elértek, minden elismerésre méltó.

Hallatlan könnyelműségnek, időhöz és eseményekhez méltatlan eljárásnak tartom azt, hogy konkrét

adatok, legalább is rendes eszemenetű érvek nélkül, bárki is ily súlyos vádakkal illet intézményt és embereket, amelynek belső életét, úgy látszik, nem ismeri, akiknek munkásságáról, egyéni és tudományos értékéről sejtelmé sincs. A kritikát állom, kíváncsi, szeretem. De a kritika érvek, adatok, pozitív megalapozott mondanivaló nélkül nem kritika, hanem — okvetellenkedés.

Szabados Sándor,

a közoktatásügyi népbiztosság
állami propagandájának vezetője.